

ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΜΟΣΣΟΥΛΗ

ΠΑΡΙΣΙΟΙ, Σεπτέμβριος (τοῦ Ἀνταποκριτοῦ τῆς «ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ».

Μολονότι ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις προσπαθεῖ νὰ καθουσιάσῃ τὴν κοινὴν γνώμην, ὡς πρὸς τὰ συμβάντα καὶ συμβαίνοντα εἰς τὴν Συρίαν, εἰνὲ γεγονός, ὅτι ἡ κοινὴ γνώμη τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης διατηρεῖ πλείστας ὁσας ἐπιφυλάξεις καὶ πλείστους ὁσους δισταγμούς. Ἐν τῷ μεταξύ, παρὰ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ στρατηγοῦ Σαράιγ, συνεχίζεται ἡ κατ' αὐτοῦ ἐπίθεσις τοῦ γαλλικοῦ τύπου, ὁστις κατηγορεῖ τὴν κυβέρνησιν ὅτι διὰ λόγους ἀπλῶς κομματικούς τὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν Συρίαν καὶ ἐξηκολούθησε νὰ τὸν διατηρεῖ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὑπάτου ἀρμοστοῦ, μέχρις οἷον τὰ πράγματα τῆς ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἐπιμονὴ τῆς εἰς τὴν διατήρησίν του ἐν Συρίᾳ οὐδὲν τὸ καλὸν προσοίονε διὰ τὸ ἀδιότι γαλλικὸν προεκτιοράτιον. Ὁ στρατηγὸς Σαράιγ, δοκιμασθεὶς καὶ ἄλλοτε (ἐν Θεο)ρίκῃ), ἀπέδειξε ὅτι οὐδὲν προσὸν κατεῖχε διὰ νὰ καταλάβῃ τὴν λεπτὴν θέσιν τοῦ ὑπάτου ἀρμοστοῦ ἐν Συρίᾳ καὶ ἡ γαλλικὴ Κυβέρνησις δὲν ἤργησε ν' ἀντιληφθῇ ὅτι, ὅπως εἰς τὴν Ἑλλάδα, οὕτω καὶ εἰς τὴν Συρίαν, ὁ περίφημος στρατηγὸς ἔσπειρε τὴν ἀναστάσιον καὶ τὸ μῖσος, ἐκεῖ ὅπου οἱ προκάτοχοί του κατώρθωσαν νὰ ἐπιβάλουν μίαν εἰρήνην κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον σταθεράν. Καταληφθεὶς ἐξ ἀπροόπτου καὶ ταραχθεὶς ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν τῶν Δρούσων, τόσον κακῶς ἐπληροφόρησε τὴν Κυβέρνησίν του, ὥστε αὕτη καὶ μέχρις ἐσχάτων ἀκόμη νὰ προβαίη εἰς ἀπλᾶς ὑποθέσεις διὰ τὴν ἐν Συρίᾳ κατάστασιν, Πῶς ἐξωλοθρεύθη δλόκληρος γαλλικὴ φάλαγξ, αὕτη ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἠγνόει ἐπὶ πολὺ, ὅπως ἠγνόει καὶ ἂν διεξήγετο διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν Δρούσων, ἢ ἂν κατεβάλλοντο προσπάθειαι πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς φρουρᾶς τῆς Σουεΐντα, πολιορκουμένης ἀπὸ ἡμῶν πολλῶν ὑπὸ τῶν Δρούσων.

Ἡ Γαλλία ἀνέλαβεν ἐν Συρίᾳ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς διεφόρου πληθυσμῶς, πληθυσμῶς ὅμως ἔχοντος παλαισιότους πολιτισμῶς καὶ κατὰ συνέπειαν μὴ δυναμένους νὰ διοικηθοῦν ὅπως καὶ οἱ Σενεγαλέζοι.

Τοῦτο δὲν ἠδυνήθη νὰντιληφθῇ ὁ στρατηγὸς Σαράιγ. Καὶ εἰς τὴν ἀδιαρχικότητά του καὶ τὰ ἀδθαίρετά του μέτρα προσετέθη ἡ ιδιώ-

τυπος σκέψις νὰ στηριχθῇ εἰς τὰ στοιχεῖα τὰ κηρυχθέντα πάντοτε κατὰ τῆς γαλλικῆς κυριαρχίας καὶ νὰποξενωθῇ τῶν συμπαθειῶν τῶν στοιχείων ἐκείνων τὰ ὅποια ἠδύναον τὴν γαλλικὴν εἰς τὴν Συρίαν διείσδησιν. Τοῦτο δὲν ἀπέδειξε μόνον δι' ἐγγράφων εἰς τὴν «Ἡλὼ τῶν Παρισίων» ὁ περιοδεύσας τὴν Συρίαν κ. H. de Kérillis, καὶ ἐνεργήσας σφοδροτάτην ἐκστρατείαν κατὰ τῆς παραμονῆς εἰς τὴν Συρίαν τοῦ στρατηγοῦ Σαράιγ, τὸν ὅποιον ἐξέλεξε, βέβαια, ὁ Ἐρριώ, ἀλλ' ἐπέβαλαν αἱ τεκτονικαὶ στοιαὶ τῆς Γαλλίας, ὡς πιστοποιοῦν αὐτὰ τὰ γεγονότα. Πρὸ τινῶν μηνῶν ἀκόμη ὁ πρόξενος τῆς Τουρκίας εἰσερχόμενος εἰς τὸ μέγα τέμενος τῆς Βηρυττοῦ κατὰ τινα ἐορτὴν ἐγένετο μέσω ἀλλόφρονος ἐνθουσιασμοῦ δεκτὸς ὑπὸ τοῦ πλήθους, ἐνῶ παγετώδης ἀδιαφορία ἐσημείωνε τὴν ἐμφάτισιν τοῦ στρατηγοῦ Σαράιγ. Τὸ φαινόμενον τοῦτο θὰ ἦτο πολὺ ἀνησυχητικὸν διὰ πάντα ἄλλον, πλὴν τοῦ στρατηγοῦ Σαράιγ.

Ἡ ἐπανάστασις τῶν Δρούσων ὀφείλεται προφανῶς εἰς τοπικοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ σχετίζεται, μὲ δλόκληρον ἀντιγαλλικὸν κίνημα τὸ ὅποιον ἀκουσίως ἐνεθάρρυνεν ἡ περίεργος στάσις τοῦ στρατηγοῦ Σαράιγ. Τὸ κίνημα τῆς ὄης Αὐγοῖστου, λέγει ὁ Ρενὲ Πυνῶ εἰς τὴν «Ἐπιθεώρησιν τῶν Δύο Κόσμων» δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ μείνῃ ἀτιμώρητον ἄνευ κλονισμοῦ τῆς ἀσφαλείας πάσης τῆς Συρίας, ἀλλὰ κυρίως ἡ χώρα ἔχει ἀνάγκην διοικήσεως σφραγεστέρας καὶ εἰδικωτέρας. Λυπηρὸν εἶνε νὰνογκαζώμεθα νὰποστέλλωμεν ἐνισχύσεις εἰς τὴν Συρίαν, ἐνῶ τὸ Μαρόκον ἀπαιτεῖ ἰσχυρὰ μέσα ἐνεργείας.»

Ἐξ ἄλλου ἂ; σημειωθῇ ὅτι ὁ Σαράιγ εἰς τὴν Συρίαν δὲν εἶχεν ἀποσταλῆ ὡς στρατιωτικὸς, ἀλλ' ὡς πολιτικός. Ἡ κατάστασις αὕτη τῆς Συρίας φαίνεται νὰ ἀνησυχῇ σπουδαίως καὶ τοὺς Ἄγγλους τοὺς ἐγκατεστημένους εἰς τὴν Παλαιστίνην οἱ ὅποιοι εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν, τῆς ἐπανάστασις τῶν Δρούσων, ἐκδηλοῦν φιλικωτάτας πρὸς τὴν Γαλλίαν διαθέσεις. Τὰς διαθέσεις αὐτὰς φαίνεται ἔν τινι μέτρῳ νὰ προκαλεῖ καὶ τὸ ζήτημα τῆς Μουσοῦλης, τὸ ὅποιον ὡς γνωστὸν παρεπέμφθη εἰς τὸ δικαστήριον τῆς Χάγης. Τὸ δικαστήριον τοῦτο θὰ βασισθῇ, ὡς ἐγνώσθη εἰς τὰ συμπερά-

ματα τῆς ἑρευνητικῆς ἐπιτροπῆς τῆς σταλείσης ὑπὸ τῆς Κοινωνίας εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μοσσοῦλης. Τὰ συμπεράσματα αὐτὰ τῆς ἐπιτροπῆς ἀποτελοῦμένης ἀπὸ τὸν κόμητα Τελέκι, ἄλλοτε πρωθυπουργὸν τῆς Οὐγγαρίας, τὸν κ. Βέρσεν πρόεδρον καὶ ὑπουργὸν τῆς Ζουηδίας καὶ τὸν Βέλγον συνταγματάρχην Πωλις, ἐξακοιουθοῦν νὰ εἶνε ἄγνωστα εἰς τὸ πολὺ κοινόν. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐμελέτησεν ἐπισταμένως καὶ μετὰ μεγίστης προσοχῆς τὴν χώραν, τοὺς κατοίκους τῆς, τὴν οικονομικὴν τῆς ζωὴν.

Ἡ ἐκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς ἀποτελεῖ ἔγγραφον ὑψίστου πολιτικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος. Τὸ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν ἔδαφος, εἶνε ἡ περιοχὴ τῆς Μοσσοῦλης, δηλαδὴ τὸ μέσον λεκανοπέδιον τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, μὲ τὰς κοιλάδας τῶν δύο Ζάμπ, τοὺς ἔξ ἀριστερῶν παραποτάμους του. Ὁρίζεται γεωγραφικῶς, ἐκ βορρᾶ πρὸς ἀνατολὰς, ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν τῆς Ἀνατολίας καὶ τοῦ Ἰράκ. Πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τῆς μεθορίου τῆς ὑπὸ γαλλικὴν ἐντολὴν Συρίας πρὸς νότον, ὑπὸ τῆς προσωρινῆς μεθορίου τοῦ Ἰράκ, ὅπου βασιλεύει ὁ Ἐμίρης Φεῦσάλ ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. Αἱ ἐπιτροπαὶ τῆς Κοινωνίας, ὅπως καὶ πάντες οἱ διαιτηταί, ἔχουν τὴν φυσικὴν προτίμησιν νὰ ζητοῦν τὴν λύσιν τῶν δυσκολιῶν, διὰ τοῦ συστήματος τοῦ εἰς δύο χωρισμοῦ τοῦ ἀγλαδιοῦ, συχνὰ δὲ ἱκανοποιῶν τοιουτοτρόπως τὴν ἀμεροληψίαν καὶ συμβάλλουν εἰς τὴν εἰρήνην. Ἀντιθέτως, τὴν φορὰν αὐτὴν ἡ ἐπιτροπὴ κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ διαφιλονεικούμενον ἔδαφος ἀποτελεῖ σύνολον τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ διαιρεθῆ ἄνευ συνέπειων, παρ' ὅλον τὸ διαφοροεικὸν τῶν πληθυσμῶν οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν τὴν χώραν αὐτὴν.

Γενικῶς αἱ κλιτύες τῶν ὄροπέδιων ἀποτελοῦν ἔδαφος τῶν Κούρδων, οἱ ὁποῖοι μετὰ ποιμνία τῶν ἀνέρχονται κατὰ τὸ θέρος ὑψηλότερα καὶ κατέρχονται τὸν χειμῶνα εἰς τοὺς παρὰ τὴν πεδιάδα λόφους. Βορείως τῆς Μοσσοῦλης, εὐρίσκονται ἀκόμη μερικαὶ ομάδες χριστιανῶν, νεστοριανῶν ἢ ἰσμενίων, εἰ ὁποῖοι ἐπέζησαν τῆς διασπορᾶς καὶ τῶν σφαγῶν ἄλλα τὸ πλεῖστον τῶν ἄλλοτε εὐημερουντων χριστιανικῶν χωρίων εἶνε σημερον ἔρημα. Ἡ πεδιάς κατοικεῖται ὑπὸ τῶν Ἰράβων οἱ ὁποῖοι, εἰς τὴν Μοσσοῦλην, ἐπὶ 97000 κατοίκων ἀποτελοῦν τὰ δύο τρίτα. Τὸ τουρκικὸν στοιχεῖον ἀσθενεστάτως σποραδικῶς συναντᾶται.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἐπρότεινε τὰς ἑξῆς λύσεις : Ἡ διαφιλονεικούμενη περιοχὴ θὰ ἐνωθῆ μὲ

τὸ Ἰράκ ὑπὸ τὸν ὄρον ὅμως νὰ μείνῃ ὑπὸ τὴν πραγματικὴν ἐντολὴν τῆς Κοινωνίας ἐπὶ εἰκοσιπέντε ἔτη. Πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψει ἡ ἐπιθυμία τῶν Κούρδων εἰ ὁποῖοι ζητοῦν ὅπως ὁμαίμονες πρὸς αὐτοὺς ὑπάλληλοι ἀναλάβουν τὴν διοίκησιν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν παιδείαν καὶ ὅπως ἡ Κουρδικὴ ἀποτελῆ τὴν ἐπίσημον γλῶσσαν. Ἄν ὁ ἔλεγχος τῆς Κοινωνίας ἐτεροματίζετο μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἡδὴ ἐν ἰσχύει συνθήκης μετὰ Ἀγγλίας καὶ Ἰράν, δηλαδὴ μετὰ τέσσαρα ἔτη, ἢ ἂν ἐγγυήσεις δὲν ἐδίδοντο εἰς τοὺς Κούρδους, ἡ ἐπιτροπὴ ἔχει τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ πλειονότης τῶν κατοίκων τῆς χώρας θὰ ἐτάσσετο μᾶλλον ὑπὲρ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας, ἢ ὑπὲρ τῆς αραβικῆς. « Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τὰ πλεονεκτήματα τῆς παραχωρήσεως τοῦ ἔδαφους τούτου εἰς τὸ Ἰράκ, θὰ μετεβάλλοντο εἰς μειονεκτήματα πολιτικὰ σοβαρώτατα, καὶ θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ παρεχωρεῖτο ἡ διαφιλονεικούμενη περιοχὴ εἰς τὴν Τουρκίαν τῆς ὁποίας ἡ ἐσωτερικὴ κατάσταση καὶ ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τοιαύτη εἶνε ἀπείρως σταθερώτεραι τοῦ Ἰράκ.

Αὐτὰ ἐν ὀλίγοις τὰ συμπεράσματα τῆς ἐπιτροπῆς τὰ ὁποῖα ἐγένοντο μετὰ δυσαρσεκείας δεκτὰ ἐν Ἀγγλίᾳ, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ὑπαχρεοῦν αὐτὴν νὰ συνάψῃ νέαν συνθήκην μὲ τὸν βασιλέα τοῦ Ἰράκ Φεῦσάλ, ὑπὸ ὅρους ἐννοεῖται εὐνοϊκωτάτους δι' αὐτὸν ἐφ' ὅσον θὰ ἠθελε νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐπὶ τῆς Βαγδάτης καὶ Μοσσοῦλης ἐντολὴν τῆς.

Οἱ ἀναγνώσται τῆς « Νέας Ἐποχῆς » γνωρίζουν πόσον ζωηρὰ ὑπῆρξεν ἡ συζήτησις εἰς τὴν Γενεὴν μετὰ Ἀγγλων καὶ Τούρκων. Γνωρίζουν ἀκόμη εἰς οἱ Τούρκοι, ἐν τῇ διεκδικήσει τῆς Μοσσοῦλης φθάνουν μέχρι συγκεντρώσεως δυνάμεων στρατιωτικῶν εἰς τὴν μεθόριον αὐτῆς καὶ διεξάγουν διαπραγματεύσεις συνθήκης μὲ τὴν Ρωσσίαν, στρεφόμενης κατὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἀφ' ἐτέρου ἡ γηραιὰ Ἀλβιῶν ἀντιμετωπίζει ἡδὴ καὶ τὴν πιθανότητα πολέμου πρὸς τὴν Τουρκίαν, ἀφοῦ πρῶτον ἐξαντλήσῃ ὅμως πᾶν εἰρηνευτικὸν μέσον. Ἄς ἴδωμεν ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου τῆς Χάγης θὰ ἀποτελεῖ τοιαῦτον καὶ ἔχει πάντα λόγον νὰ ἀμφιβάλῃ κανεὶς, ἀφοῦ ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου, θὰ εἶνε ἀπλῶς συμβουλευτικὴ διὰ τὴν Κοινωνίαν.

Ἐπὶ τοὺς ὄρους αὐτοὺς, ὅφ' οὐς ἐμφανίζεται ἡ κατὰστασις δὲν εἶνε ἄξιον ἀπορίας διατι ἡ Ἀγγλία βλέπει φιλικῶς τὸν ἀγῶνα τῶν Γάλλων κατὰ τῶν Δρούσων ἐν Συρίᾳ.